

Дяченко Б. І.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Ужгородського національного університету*

Стець Д. І.

*студентка факультету міжнародних економічних відносин
Ужгородського національного університету*

Diachenko B. I.

*Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer at Department of International Economic Relations
Uzhhorod National University*

Stets D. I.

*Student of Faculty of International Economic Relations
Uzhhorod National University*

РОЛЬ КРАЇН «ВЕЛИКОЇ СІМКИ» У СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ

Анотація. У статті досліджено роль країн «Великої сімки» – лідерів світового господарства у сучасних міжнародних економічних відносинах, особливості їх функціонування; визначено ключові фактори, що зумовили досягнення цими країнами лідерських позицій за показниками соціально-економічного розвитку та рівня якості життя.

Ключові слова: країни «Великої сімки», країни-лідери, світове господарство, соціально-економічний розвиток, якість життя.

Вступ та постановка проблеми. В умовах сучасної глобалізації помітну роль грає рівень економічного розвитку країн та якості життя, адже саме від цих показників залежить досягнення країнами лідерських позицій. Країни-лідери мають можливість виявляти нові міжнародні загрози для їх вирішення. «Велика сімка» є одним з найважливіших суб'єктів міжнародних економічних відносин, оскільки саме проблеми економіки належать до причин створення групи. З огляду на це, досить вагомого значення та актуальності набуває обґрунтування ролі країн «Великої сімки» у сучасних міжнародних економічних відносинах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми дослідження глобального лідерства країн-лідерів у сучасних міжнародних економічних відносинах, його ролі, умов та чинників присвятили свої праці багато вчених, зокрема Н. Бейн [1], Дж. Кіртон [2], В. Луков, М. Сафонов [3], П. Мартін, В. Дашичев, П. Куцик [4] та інші.

Метою статті є аналіз ролі країн «Великої сімки» у сучасних міжнародних економічних відносинах, визначення умов і чинників досягнення ними глобального лідерства, а також аналіз основних соціально-економічних показників цих країн.

Результати дослідження. Стратегії формування і розвитку таких провідних країн, як США, Великобританія, Канада, Німеччина, Франція, Італія та Японія мають свої певні особливості. Ці стратегії засновані на моделі певного економічного розвитку в тій чи іншій країні. Загальними закономірностями в розвинених країнах є те, що механізмом їх дії – розвинена ринкова економіка, а також застосування інноваційних моделей розвитку.

Країни «Великої сімки» відрізняються з-поміж інших притаманним їм глобальним лідерством. Тому варто розглянути фактори, які впливають на досягнення країною статусу глобального лідера.

Першим і досить вагомим чинником є передова економіка, яка визначається не лише високим рівнем ВВП, але також і значенням країни на світовому ринку торгівлі товарами та послугами, частотою іноземних інвестицій у капіталі

країни. Важливими є і капіталовкладення в провідні галузі промисловості, які можуть впливати та світової економіку. Основним джерелом передової економіки є здібності людей, тобто інтелектуальний капітал [4]. Цей фактор забезпечує зростання виробничого потенціалу без відповідних витрат на сировинні ресурси. Тобто особливістю передової економіки є інвестиції в людський капітал, удосконалення сфери соціального обслуговування та забезпечення.

Не менш важливу роль у формуванні країн-лідерів грають інновації. Центр новин ООН визнав Великобританію, США, Швейцарію, Німеччину, Нідерланди та Швецію світовими лідерами у сфері інновацій. Слід зазначити, що пріоритетними напрямками розвитку інноваційної діяльності для Німеччини, США та Великобританії є проведення космічних досліджень, розвиток енергетичної галузі, сфери охорони здоров'я, біо- та нанотехнологій, інформаційні та комп'ютерні технології [5, с. 188].

Для того, щоб зрозуміти частку впливу «Великої сімки» на систему міжнародних економічних відносин в цілому та окремо країн, що входять до її складу, проаналізуємо соціально-економічні показники кожної з них, зокрема розмір номінального ВВП країн-лідерів за 2017 р. (див. табл. 1).

Таблиця 1

ВВП країн «Великої сімки» станом на 2017 р.

Країни	Розмір номінального ВВП, млрд. доларів США
Великобританія	2 624
Німеччина	3 684
Італія	1 937
Канада	1 652
США	19 390
Франція	2 583
Японія	4 872
Разом	36 742

Джерело: [6]

Із наведених даних таблиці видно, що у сучасних умовах, як і протягом останніх десятиліть, лідером у світовій економіці залишаються Сполучені Штати Америки. Так, розмір номінального ВВП шести аналізованих країн склав 17 352 млрд. дол. США, а Сполучених Штатів Америки – 19 390 млрд. дол. США. Отже, за цим макроекономічним показником США перевершує Японію майже у 4 рази, Німеччину – у 5,3 разів, Великобританію – у 7,3 разів, Францію – у 7,5 разів, Італію – у 10 разів, а Канаду – в 11,7 разів. Це лідерство забезпечується перевагою цієї країни над іншими країнами як за масштабами і багатством ринку, так і за рівнем науково-технічного розвитку та високим ступенем насиченості господарства інформаційними технологіями. Найвищий рівень ВВП у світі свідчить, що США витрачають більше будь-якої іншої країни на поточне споживання та інвестиції. Основними джерелами ВВП у США є такі: інноваційні високотехнологічні продукти, фінансові послуги, також виробництво бензину, машин, техніки, авіабудівні та аерокосмічні товари, телекомунікації, продукти хімічної промисловості, споживчі товари, видобуток корисних копалин.

Друге місце за рівнем ВВП займає Японія. Вона є великою острівною країною практично без природних паливних ресурсів. Такий рівень розвитку забезпечується побудовою економіки країни на так званих «трьох китах» – високих технологіях, туризмі та розвиненій структурі експорту та імпорту. Серед основних джерел ВВП є електронне обладнання, транспортне машинобудування, автомобілебудування і суднобудування [7].

Третю позицію займає Німеччина. У 2017 р. обсяг ВВП збільшився на 174 млн. дол. США порівняно з 2016 р.. Основною причиною цього явища було те, що жителі збільшили свої витрати на 1,9%, тоді як уряд країни збільшив видатки на 2,8%, а також додатково збільшилися інвестиції в країну.

Економічний підйом Франції у 2017 р. був забезпечений зростанням споживчих витрат. Взагалі Франція – високорозвинена ядерна і космічна країна. Провідна галузь промисловості – машинобудування. Розвинута електротехнічна і радіоелектронна промисловість, а також хімічна, нафтопереробна і нафтохімічна промисловість, що забезпечує їй четверте місце за розміром ВВП серед аналізованої групи країн.

П'яте місце займає Великобританія, вона «підкріплюється» сферою фінансових послуг та промисловістю, зокрема гірничодобувною – 2,2% ВВП. Не менш важливу роль грає видобування нафти і газу з Північного моря, що значно зменшує витрати держави.

За останнє десятиліття Італія, яка посідає шосте місце серед країн «Великої сімки», пройшла дві рецесії, збіль-

шила свій зовнішній борг, а тому рівень її ВВП відновлюється досить повільно. Невисокий рівень ВВП характеризується великою часткою безробітних та нерівномірністю в доходах між індустріально розвинutoю північною частиною та кризовим станом на півдні країни.

Щодо Канади, то її рівень ВВП у 2017 р. збільшився на 0,7% (порівняно з 2016 р.). Це було зумовлено зменшенням інвестицій в основному капіталі компаній, спадом в гірничій та нафтодобувній галузях та зменшенням експорту країни.

Не менш важливим макроекономічним показником є кількість ВВП на душу населення (див. табл. 2).

Таблиця 2
Список країн «Великої сімки» за кількістю ВВП на душу населення станом на 2017 р.

Країни	Розмір ВВП на душу населення, тис. доларів США
Великобританія	44,1
Німеччина	50,8
Італія	35,9
Канада	48,4
США	62,1
Франція	44,9
Японія	40,8

Джерело: [6]

Аналіз наведеної таблиці засвідчує, що перше місце серед аналізованої групи країн займають США. Провідні позиції за цим критерієм також займають Канада, Німеччина та Франція, що свідчить про їх світове лідерство.

Досить важливими економічними показниками значної ролі країн-лідерів світового господарства у сучасних міжнародних економічних відносинах є частка країн у світовому експорті товарів та послуг, що відображає таблиця 3.

Із наведених даних таблиці видно, що в рейтингу країн-членів «Великої сімки» поступаються місцями лише декільком країнам і займають досить помітні позиції. У всіх країнах спостерігається тенденція до збільшення кількості експорту, що свідчить про їх зростаючу роль у сучасній системі міжнародних економічних відносин. Найбільшу частку в експорті мають США (основними статтями є промислові товари в Канаду, Мексику, Китай та Японію) та Німеччина (устаткування і машини, транспортні засоби, що експортуються до Франції, США, Великобританії, та Італії).

Частку країн-лідерів у світовому імпорті товарів та послуг характеризує таблиця 4.

Таблиця 3

Частка країн «Великої сімки» у експорті товарів та послуг у 2016–2017 рр.

2016 р.			2017 р.		
Місце в рейтингу	Країна	Експорт (млн. дол. США)	Місце в рейтингу	Країна	Експорт (млрд. дол. США)
2	США	1,471,000	2	США	1,576,000
3	Німеччина	1,283,000	3	Німеччина	1,401,000
4	Японія	641,400	4	Японія	683,300
6	Франція	505,400	6	Франція	541,300
9	Італія	436,300	9	Італія	499,100
10	Великобританія	412,100	10	Великобританія	436,500
11	Канада	402,400	11	Канада	433,000
	Разом	5,151,600		Разом	5,570,200

Джерело: складено автором на основі даних джерела [8]

Таблиця 4
Частка країн «Великої сімки» у світовому імпорті товарів та послуг у 2017 р.

Місце в рейтингу	Країна	Імпорт (млн. дол. США)
1	США	2,352,000
3	Німеччина	1,104,000
4	Японія	625,700
5	Великобританія	602,500
6	Франція	576,300
8	Канада	443,700
13	Італія	426,700
	Разом	6,130,900

Джерело: [8]

Аналізуючи таблицю, варто зазначити, що аналізовані країни також займають лідируючі позиції у імпорті товарів та послуг, що свідчить про їх значну роль у сучасному світовому співтоваристві. США посідають перше місце (основні партнери: ЄС (43,8%), Німеччина (4,7%), Китай (19%), Канада (14,1%), Мексика (12%), Японія (6,4%).

Соціальні аспекти відображає індекс людського розвитку в країнах (табл. 5) та рівень безробіття (табл. 6).

Таблиця 5
Список країн-лідерів за індексом людського розвитку за даними Human Development Report 2016 р.

Місце в рейтингу	Країна	Індекс людського розвитку
4	Німеччина	0.926
10	США	0.920
10	Канада	0.920
14	Великобританія	0.909
17	Японія	0.903
21	Франція	0.897
27	Італія	0.887

Джерело: [9, с. 198]

Наведений індекс людського розвитку відображає прогрес, досягнутий як у другій половині ХХ ст., так і на початку ХХІ ст. У десятку лідерів ввійшли Німеччина, США та Канада, що є свідченням високого рівня життя та соціального розвитку цих країн.

Таблиця 6
Список країн-лідерів за рівнем безробіття на початок 2018 р.

Місце в рейтингу	Країна	Рівень безробіття
134	Італія	11,1%
112	Франція	8,9%
78	Канада	5,8%
58	Великобританія	4,4%
56	США	4,1%
49	Німеччина	3,6%
28	Японія	2,4%

Джерело: розроблено автором на основі даних джерел [10; 11; 12]

Дані таблиці 6 засвідчують, що рівень безробіття у країн-лідерів залишається помірним, проте в Італії та Франції він є значно вищим. Причиною такого стану є заходи жорсткої економії, прийняті для боротьби з кризою державного боргу.

Аналізуючи вищезгадані соціально-економічні показники кожної з країн-лідерів світового господарства, можемо оцінити вплив цієї групи на систему міжнародних економічних відносин в цілому.

Економічно розвинені країни входять до складу «Великої сімки», грають значну роль у світовому господарстві та міжнародних економічних відносинах, що зумовлено найвищими частками ВВП в аналізованих країнах, а також рівнем технологічного прогресу. Разом ці країни можуть впливати на політику в офіційних світових інститутах. Наприклад, майже 50% голосів у Світовому банку і Міжнародному валютному фонді належить саме цим країнам-лідерам. Вони мають і величезний вплив у Світовій організації торгівлі й Раді Безпеки Організації Об'єднаних Націй. Варто зазначити, що саме через ці формальні міжнародні інститути реалізуються рішення «Великої сімки» [13].

Вплив країн-лідерів на розвиток світового господарства зумовлений також розвитком та спеціалізацією економіки кожної з них. Протягом тривалого часу лідером у світовій економіці залишаються Сполучені Штати Америки. Це лідерство забезпечується значними інвестиціями у сферу інновацій, розвиненими зв'язками з іншими країнами щодо експорту та імпорту товарів і послуг, а також високим рівнем розвитку економіки. Якщо говорити загалом про всіх учасників «Великої сімки», то слід наголосити на тому, що у цих країнах наявний досить великий потенціал науково-технічних досліджень, що грає помітну роль у сучасному світовому господарстві.

Отже, підсумовуючи вищесказане та беручи до уваги проаналізовані показники розвитку, можна стверджувати, що країни-лідери займають помітне місце у сучасній системі міжнародних економічних відносин. Але чи залишатимуться вони на перших місцях через 2, 3 чи навіть 4 десятиліття?

У таблиці 7 розглянемо прогнозовані показники розміру ВВП.

Згідно з результатами досліджень, бачимо, що до 2050 р. США поступляться місцем Китаю, а остання стане найбільшою економікою у світі. Незважаючи на втрату першого місця, економіка США залишатиметься найуспішнішою завдяки дешевій енергії та значним інвестиціям в країну. Інші країни-члени «Великої сімки» також втраять свої позиції. Негативна ситуація передбачається для Франції. Економічне становище цієї країни погіршуватиметься з кожним роком. Якщо у 2017 р. Франція посідала 5 місце за розміром ВВП, то згідно з прогнозами до 2050 р. вона займе 12 місце. Досить сумна картина спостерігається в Італії, яка до 2050 р. втратить свої позиції: з 9 місця в 2017 р. до 17 місця в 2050 р.. Очікується, що лідерами стануть Китай, Німеччина, Японія та Індія.

Висновки. Країни «Великої сімки» грають надзвичайно важливу роль у сучасній системі міжнародних економічних відносин, проте перспективи поширення глобального лідерства цих країн у майбутньому є досить відносними. Згідно з прогнозами, оскільки США, Великобританія, Німеччина, Італія, Канада, Японія та Франція вже довго фігурують на міжнародному ринку, їх потенціал поступово спадатиме і вони втрачатимуть свої позиції. Однак ніхто не знає, що чекатиме на світ у майбутньому, та все ж високий рівень інвестицій і науково-технічного прогресу, висококваліфіковані учені та інженери, розвиток інформаційного простору дають змогу країнам-лідерам бути зразком для наслідування для інших країн, а тому чинити значний вплив на розвиток світового господарства.

Прогнозовані показники розміру ВВП у 2030–2050 рр.
Британського центру економічних та ділових досліджень

2017 р.		2030 р.		2050 р.	
Країна	ВВП (млрд. дол. США)	Країна	Прогноз розміру ВВП (млрд. дол. США)	Країна	Прогноз розміру ВВП (млрд. дол. США)
США	19 362	Китай	36 112	Китай	61 079
Китай	11 937	США	25 451	Індія	42 205
Японія	4 884	Індія	17 138	США	41 384
Німеччина	3 651	Японія	6 006	Індонезія	12 210
Франція	2 574	Індонезія	5 486	Бразилія	9 164
Великобританія	2 565	Бразилія	4 996	Мексика	8 014
Індія	2 439	Росія	4 854	Японія	7 914
Бразилія	2 080	Німеччина	4 590	Росія	7 575
Італія	1 921	Великобританія	3 586	Німеччина	6 338
Канада	1 640	Франція	3 418	Великобританія	5 744
Південна Корея	1 529	Саудівська Аравія	3 212	Саудівська Аравія	5 488
Росія	1469	Південна Корея	2 818	Франція	5 207
Австралія	1 390	Італія	2 591	Пакистан	4 253

Джерело: [14]

Список використаних джерел:

1. Bain N. History Of The G7 Summit: The Importance Of American Leadership. URL: <https://tspace.library.utoronto.ca/html/1807/4806/document.html>.
2. Kirton J. Coexistence, cooperation, competition: G Summits. URL: <http://www.g20.utoronto.ca/biblio/kirton-aspenia2009.pdf>.
3. Сафонов М. Роль «Большой восьмерки» в регулировании современных мировых политических процессов: автореф. дис. ... канд. полит. наук : спец. 23.00.04 «Политические проблемы». Москва, 2003.
4. Куцик П., Ковтун О., Башнянин Г. Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку: монографія. Львів: Видавництво ЛКА, 2015. 594 с.
5. Ступак С. Світові тенденції розвитку інвестиційно-інноваційних процесів. Вісник Одеського державного економічного університету. Одеса, 2010. С. 188–198.
6. International Monetary Fund // World Economic Outlook Database / January 2018. URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/01/weodata/weorept.aspx>.
7. Economic Forecasts from the World's Leading Economists // GDP in Japan. URL: <https://www.focus-economics.com/country-indicator/japan/gdp-usd-bn>.
8. Central Intelligence Agency // The World Factbook / 2017. URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/01/weodata/index.aspx>.
9. Human Development report. 286 с. URL: http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016_human_development_report.pdf
10. Bureau of Labor Statistics. URL: <https://data.bls.gov/timeseries/LNS14000000>.
11. The Japantimes News. URL: <https://www.japantimes.co.jp/news/2018/03/02/business/economy-business/japans-jobless-rate-falls-24-year-low-2-4-january/>.
12. Germany Unemployment Rate. URL: <https://tradingeconomics.com/germany/unemployment-rate>.
13. How does the G7 work? URL: <http://www.g7italy.it/en/how-does-work>.
14. Economic Outlook "The World in 2050". URL: <https://www.pwc.com/gx/en/world-2050/assets/pwc-world-in-2050-slide-pack-feb-2017.pdf>.

РОЛЬ СТРАН «БОЛЬШОЙ СЕМЕРКИ» В СОВРЕМЕННЫХ МЕЖДУНАРОДНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЯХ

Аннотация. В статье исследована роль стран «Большой семерки» - лидеров мирового хозяйства в современных международных экономических отношениях, особенности их функционирования, определены ключевые факторы, обусловившие достижения этими странами лидерских позиций по показателям социально-экономического развития и уровня качества жизни.

Ключевые слова: страны «Большой семерки», страны-лидеры, мировое хозяйство, социально-экономическое развитие, качество жизни.

THE ROLE OF THE G-7 COUNTRIES IN THE MODERN INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

Summary. The article examines the role of the G-7 countries, the leaders of the world economy in modern international economic relations, the peculiarities of their functioning, and the key factors that determined the achievement of leadership positions by these countries in terms of socio-economic development and quality of life.

Key words: G-7 countries, leading countries, world economy, socio-economic development, quality of life.